

MININTIS

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI

Nr. 82 (319)

Memmingenas, 1947 m. liepos 26 d.

II metal

Vokiečių pramonės atstatymo klausimas

Londonas (UP) Britų — amerikiečių pasitarimai dėl sudarymo darbotvarkės konferencijai, kurioje numatoma svarstyti Vokietijos ūkio problema iki šiol dar nedavė jokių rezultatų. D. Britanija laikosi nusistatymo, kad toje konferencijoje turėtų būti aptarta ne vien anglies problema, bet taip pat ir maitinimo, darbo, finansų, gyvenamųjų patalpų ir tt.

Vienas Foreign Office kalbėtojas pareiškė, kad neseniai įvykęs anglų — amerikiečių susitarimas dėl nustatymo naujų vokiečių produkcijos kvotų bus tikrai tuomet paskelbtas, kai šis susitarimas priims britų ministrų kabinetas. Nurodoma, kad D. Britanija ir JAV jau yra susitarusios leisti vokiečių pieno gamybą padidinti ligi 11.500.000 tonų Londono laikraštis „Daily Telegraph“ iš Vašingtono praneša, kad JAV vyriausybė išreiškė sutikimą atidėti vykdymą susitarimo dėl vokiečių pramonės potencialo pakėlimo mažiausia ligi rugsėjo mėn. Tą sutikimą JAV vyriausybė yra pareiškusi po to, kai jį gavę prancūzų protestą ir kai su šiuo žygiu tuo reikalu padarė britų užs. reik. ministras Bevinas.

Buvęs JAV prezidentas Herbertas Hooveris Atstovų Rūmų biudžeto komisijoje konstatavo, kad būtų didelė kvailybė likviduoti vokiečių sunkiąją pramonę iš baimės dėl galimo Vokietijos apsiginklavimo. Toliau Hooveris pareiškė, kad JAV karo ministerijos skaičiavimai, jog sujungtos anglų — amerikiečių zonos nuo 1950 metų galės pačios išsilaikyti, yra „perdaug optimistiški“. Jo manymu, taip neįvyks tol, kol nebus panaikinti vokiečių pramonės gamybos suvaržymai.

Kaip Dena praneša, yra numatoma, kad anglų — amerikiečių projektuojamajai konferencijai Ruhr srities anglų gamybai aptarti įvyks ne Vašingtone, bet Berlyne.

PRANCŪZŲ PROTESTAS

Prancūzų pasiuntinys Vašingtone iškėlė notą, kurioje Prancūzija pasisako prieš vokiečių pramonės atstatymą. Bet Prancūzija sutinka, kad būtų padidinta anglų gamyba Ruhr srityje. Tiksliai anghs neturėtų būti naudojamos plieno gamybai. Vokietijai ne-

turėtų būti leistos jokios priemonės, kurios galėtų pakenkti Prancūzijos ir kitų kaimynų saugumui.

Prancūzų socialistų lyderis Leonas Blumas „Populaire“ skiltyse dėsto, kad tik greitas taikos sudarymas gali Vokietijos problemų sprendimą palengvinti. Jo manymu, Vokietijos ūkio pokarinis vystymasis turi būti atidžiai kontroliuojamas.

Paryžius (Dena). Prancūzų parlamente užs. reikalų ministras Bidaultas užtikrino, kad Vokietijos pramonės produkcijos atžvilgiu Prancūzija savo nusistatymo nėra pakeitusi. Ir Maskvos konferencijoje Prancūzija buvo vienintelė valstybė, kuri nepritarė vokiečių pramonės atstatymui.

Londonas (BBC). Prancūzų pasiuntiniai

Vašingtone ir Londone Marshallui ir Bevinui pareiškė abejonių dėl naujų Amerikos politikos gairių Vokietijos atžvilgiu, kurios galinčios privesti prie Vokietijos protegavimo prieš jos kaimynus ir tokiu būdu perdidelio jos sustiprėjimo.

HARRIMANO PAREISKIMAS

Vašingtonas (Dena). Grįžęs iš savo kelionės po Europą, JAV prekybos ministras Harrimanas pareiškė, jog nėra numatoma Marshallio plano apimtyje suteikti Vokietijai kokių nors pirmenybių. Rysium su prancūzų priekaisiais prieš vokiečių pramonės pajėgumo padidinimą, Harrimanas pareiškė, kad, palyginus su likusia Europa, Vokietija yra šiuo atžvilgiu atsilikusi.

Reikia stiprinti JT kompetenciją

Jungtinių Tautų statuto revizijos klausimas paskutiniu metu laikui pasidarė labai aktualia problema Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Užsienio reikalų ministras Marshallis neseniai priėmė senatorių delegaciją, kuri abiejų Rūmų vardu išdėstė taip vadinamos „Joint Resolution“ idėjas. Pagal tą rezoliuciją, Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybė turėtų iškelti Jungtinių Tautų statuto, kuris buvo priimtas San Franciske, revizijos klausimą. Kiti devyni atstovai taip pat įnešė atitinkamą rezoliuciją Atstovų Rūmuose, kurioje taip pat jie siūlo keisti JT statutą. Visos tos rezoliucijos turi vieną tikslą — sustiprinti Jungtines Tautas, t. y. suteikti tai organizacijai daugiau kompetencijos, ar tai foroje aprėžimo didžiųjų valstybių veto teisės, kurią rusai nuolat išnaudoja savo „ne“ pasakymui, ar stačiai perorganizuojant ją pasaulinės valdžios forma.

JAV PASKYRĖ DELEGACIJĄ JT SUSIRINKIMUI

Vašingtonas (Dena). Prezidentas Trumanas paskyrė JAV delegaciją Jungtinių Tautų rugsėjo mėn. susirinkimui. Į delegacijos sudėtį įeina: užs. reikalų ministras Marshallis, nuolatinis JAV atstovas prie JT Warren R. Austin, JAV atstovas Saugumo

Taryboje Herschel Johnson, Mrs. Eleonor Roosevelt ir John Foster Dulles. Be to, paskirti ir delegatų pavaduotojai.

Argentina prieš veto teisę

Argentina paprašė susaukti Jungtinių Tautų nepaprastą konferenciją, kurioje būtų nutarta panaikinti veto teisę Saugumo Taryboje. (UP).

APIE 5.000 ZYDŲ MĖGINO ISSIKELTI PALESTINOJE

Kaip pranešama iš Haifos, 5.000 nelegalių žydų imigrantų praėjusios savaitės pabaigoje mėgino išsikelti Palestinoje. Liepos mėn. 10 d. jie išplaukė iš vieno mažo Prancūzijos miesto netoli Marseilles ir jūros patrulių buvo beplaukiant pastebėti.

Kietas žydų pasipriešinimas, pareikalavęs aukų iš žydų pusės, buvo palažūtas ir nelegalūs imigrantai buvo prievarta anglų nugalėti į Kipro salą.

Pastariesiems atvykus, internuotųjų žydų skaičius Kipro saloje pasiekė virš 20.000. (Daily Telegraph)

Ir „Dimitrovo planas“

United Press praneša, kad Zuiricho laikraštis „Weltwoche“ rašo apie projektą sudaryti Pietų Europos valstybių federaciją pagal „Dimitrovo planą“ į kurią įeity ir Lenkija bei Cekoslovakija. (Allg.)

DIDEJA „DIRBANČIŲJŲ“ SKAICIUS

Rusų ūkiskoji ekspansija Vienoje yra kas kart vis labiau pastebima. Ypač laike paskutiniųjų keturių savaičių sovietinių ūkinių įstaigų ir įmonių skaičius padidėjo. Tiksliai pasakyti naujai įsisteigusių įstaigų skaičių negalima, nes joms nėra taikoma registravimo prievolė. Bet apie tai galima pręsti iš to, kad pagal apytikrius surašymo duomenis Vienoje yra apie 50.000 dirbančių rusų. Toks nuolatinis rusų civilinių tarnautojų augimas paskutiniu metu pradėjo kreipti į save austrų visuomenės dėmesį. (St. Z.)

Kongresas ruošiasi atostogauti

Jei neįvyks kas nors nenumatyto, JAV kongresas liepos 26 d. užbaigs savo šių metų kadenciją ir išsiskirstys atostogauti.

Visi amerikiečiai dabartinio kongreso darbus stebi su dideliu atsidėjimu. Šis kongresas yra tuo ypatingas, kad šįmet Amerika po penkiolikos metų pertraukos, skaitant nuo 1932 m., turėjo vėl respublikonišką kongresą, t. y. abiejuose Rūmuose respublikonai turėjo atstovų daugumą.

Šis kongresas yra 80-tasis, skaitant nuo JAV nepriklausomybės paskelbimo. Kiekvienoje savo kadencijoje kongresas posėdžiauja per du periodus. Tie periodai prasideda sausio mėnesyje ir pasibaigia liepos paskutinėmis dienomis. Likusį laiką atstovai ir senatoriai praleidžia daugiausiai tarp rinkimų. Konstitucijoje yra numatyta, kad prezidentas, rudenį gali susaukti kongresą nepaprastam posėdžiui, jei tas yra reikalinga dėl svarbių įvykių. Atitinkami Vašingtono sluoksniai prileidžia, kad šįmet gali būti susauktas kongresas nepaprasto posėdžio ryšium su Marshallio plano įgyvendinimu.

Kas antri metai į Atstovų Rūmus yra renkami 435 nauji atstovai ir į senatą — 32 senatoriai. Tuo būdu amerikiečiai gali tiesioginiai keisti juos atstovaujančio institu-

Eva Peronienė Paryžiuje

Sennora Eva Duarte de Peron, Argentinos prezidento žmona, užbaigus savo vizitą Lisabonoje, atvyko į Paryžių. Į Angliją jį nei nevyks. (Stt. Z.)

Atentatas Korejoje

Seoul (Dena). Kairiųjų pakraipų politikas L. W. Hyungas, kuris veikė amerikiečių okupuotoje pietinėje Korėjos dalyje, buvo Seoule nužudytas. Sovietų jį buvo traktuojamas kaip kraštutiniai kairiojo liaudies fronto „dezertyras“.

Aliarmo stovis Palestinoje

Jeruzalė (Dena). Pirmadienį Palestina pergyveno vieną neramiausių dienų nuo to laiko, kai JT ėmėsi spręsti Palestinos klausimą. Tuojuo po vidurnakčio teroristai puolė Mustafa policijos kareivines. Jie buvo išsklaidyti atvykus pastiprinimams ir šarvuotiems. Dvi radaro stoties netoli Haifa miesto teroristai apšaudė kulkosvaizdais ir sugadino. Kita teroristų grupė puolė 6-sios parašutininkų divizijos informacijų skyriaus būstinę ir 1-sios pėstininkų divizijos būstinę. Teroristų minos sugadino britų karinių pajėgų šarvuotus ir sunkvežimius. Jeruzalėje sutemus draudžiama vaikščioti. Britų kariuomenė yra aliarmo būvyje.

Priėmė mobilizacinį planą

Nankingas (N de F). Kinijos Valstybės taryba, aukščiausias vykdomasis valdžios organas, priėmė mobilizacinę programą ir patvirtino su komunistais santykių nutraukimą, kurie nuo šiol bus traktuojami kaip „maištininkai“.

Tame mobilizaciniame plane yra numatyta šaukiami į kariuomenę ir darbo prievolė, o taip pat ir parūpinimas kovai su komunizmu reikalingų resursų. Toliau numatomi kalbų ir susirinkimų suvaržymai. Vyriausybei suteikiama teisė kontroliuoti kainas, algas ir gamybą. Streikai ir sabotazai yra uždraudžiami.

Sešių arabų valstybių vardu Libano užs. reik. ministras pareikalavo JT Palestinos komisiją pasklebti žydų įvažiavimo į Palestiną uždraudimą. (Stt. Z.)

ISTATYMAS DĖL DP IŠILEIDIMO Į JAV BUS SVARSTOMAS SAUSIO MĖN.

Dena/Reuter žiniomis, pasitarimai dėl prezidento Trumano pareikalautojo įstatymo leisti imigruoti į Jungtines Amerikos Valstybes 400.000 DP iš Europos, bus atnaujinti kongresui susirinkus, t. y. 1948 m. sausio mėn. (NZ)

AUSTRALIJA PRIIMS PO 12.000 KASMET

Australijos imigracijos ministeris Arthur A. Calwell vienoje spaudos konferencijoje Berlyne pareiškė, kad Australija yra pasiruošusi išleisti kasmet po 12.000 DP, iš jų 5.000 iš britų okupacinės zonos Vokietijoje. Susitarimas buvo neseniai Zenevoje pasirašytas. (NZ)

Tarptautinė padėtis yra rimta

Vašingtonas (UP). Atstovų Rūmų užs. reik. komisijos slaptame posėdyje, kuris tęsėsi 90 minučių, užs. reik. ministras Marshallis padarė pranešimą apie tarptautinę padėtį. Dalyvaujančių atstovų skaičius buvo aprėžtas, o be to jie buvo įpareigoti laikyti paslaptį. Po posėdžio atstovas Cl. Lea pareiškė, jog Marshallio pranešimas apie tai, kad tarptautinė padėtis yra rimta, jam buvusi didelė staigmena.

Vašingtonas (N de F). JAV Atstovų Rūmų užs. komisijos pirmininkas Charles A. Eatonas po Marshallio padaryto komisijoje slapto pranešimo pareiškė, jog jis „deda didelę viltį“ dėl Marshallio plano pasisekimo vykdat Europos atstatymą. Sešiolikos valstybių pasitarimai Paryžiuje esąs labiausiai vilties teikiantis įvykis nuo pat karo pabaigos. Šiuo metu Paryžiuje iš tikrųjų esąs dirbamas pozityvus darbas. Eatonas išreiškė nuomonę, kad daugelis atstovų pasinaudodami atostogomis, nuvyks į Europą išstudijuoti vietoje Ameriką interesuojančias problemas.

KARINĖS PRIEVOLĖS KLAUSIMAS LIKO NEISSPRESTAS

Vašingtonas (UP). Karinės prievolės klausimas JA Valstybių kongrese iki šiol dar tebėra nesvarstytas, nors kongresas šiomis dienomis išsiskirstys atostogų. Todėl ir karinės prievolės įvedimo klausimas lieka neišskystas. Tas neskubotumas daugelyje atveju yra pateisinamas tuo, kad atitinkamuose amerikiečių sluoksniuose nėra prileidžiama galimybė, jog artimųjų metų būvyje gali įvykti karas.

Sunkiai vyksta britų-sovietų prekybos derybos

Nežiūrint į tai, kad jau keturios savaitės vyksta prekybos derybos su sovietais, bet, išskyrus misko medžiagą, konkretaus nieko nesutarita.

Britų delegacija padariusi didelių nuolaidų rusams skolų gražinimo atžvilgiu, sutik-

dama su moratoriumu visų mokėjimų keturiems metams. Skolų gražinimas pratęsiamas nuo 7-nių iki 12-kos metų ir sumažinama palūkanos nuo 4% iki 0,5%.

Tikimasi susitarti dėl duoninių javų — kviečių tiekimo Anglijai ir kitų prekių mainais, tačiau kol nėra sutartys pasirašytos bei ratifikuotos, negalima kalbėti apie pasisekimą, — mano „Sunday Times“ korespondentas. Jis taip pat priduria, kad derybos pradžioje ypatingai sunkiai vyko dėl to, kad rusai mėginę anglų delegaciją traktuoti kaip savo satelitinių valstybių atstovus. Derybų atmosfera pasikeitė, kada rusų buvę suprasta, jog tokiu būdu nebus pasiekta progreso.

Londonas (BBC). Britų ir amerikiečių okupacinių valdžių šefai: Marshallas Douglas ir generolas Clay kalbėjo vokiečių ūkio tarybos posėdyje Frankfurte. Douglas skatino tarybą pasinaudoti jai suteiktomis teisėmis, pagerinti produktų paskirstymą, padidinti anglies iškasimą ir suremontuoti transporto priemones. Gen. Clay užtikrino, kad Amerikos valdžios pažadėtas 300.000 to javų per mėnesį pristatymas bus ištesėtas, kad pramonės atstatymui bus duodami fabrikų įrengimai ir tuo būdu bus galima plėsti eksportinę gamybą, kurios pajamos galės būti sunaudotos apmokėjimui už būtinas įvežti žaliavas.

Dėl taikos su japonais

Londonas (UP). Maskvos radio liepos 23 d. paskelbė, kad Rusija negali pritarti JAV sumanymui susaukti Tolumųjų Rytų komisijos konferenciją paruošimui taikos sutarties su Japonija.

Pageidaujama, kad tą reikalą pirmiau aptartų užsienio reikalų ministrų taryba.

* Liepos 26 d. Berne prasideda pasaulinis esperantininkų kongresas, kuriame dalyvaus 31 valstybės atstovai.

Tik ginklas išspręs Kinijos likimą

NACIONALISTŲ SU KOMUNISTAIŠ SUSITARIMAS NEGALIMAS. NANKINO VYRIAUSYBĖS POZICIJOS SUSILPNĖJO. IN FLIACIJOS PAVOJUS. TAUTA TROKSTATAIKOS. AMUNICIJA IS AMERIKOS. VILTYS SULAUKTI EFEKTYV. PAGALBOS

Pagal Valstybės Tarybos šio mėn. antros savaitės rezoliuciją ir po to sekusių prezidento Čangkaišeko ir ministro pirmininko Čanchun pranešimus, galutinai išryškėjo, kad Kinijos vyriausybė šiandien yra pastatyta prieš bekompromisinę „kovą iki mirties“ su kinų komunistais.

Vyriausybės pretenzijos ir pasirengimas kiekvienu metu derėtis su komunistais, tikintis iš jų sulaukti atitinkamo dėmesio, nuėjo niekais.

Valstybės tarybos rezoliucijoje deklaruojama Kinijos klausimo sprendimą politinėmis derybomis su komunistais neįmanomu ir skelbia visuotinę vyriausybės žinioje esančių šaltinių mobilizaciją, karui prieš komunistus.

Vyriausybės naujo politikos kurso civiliam kare paėmimas buvo paskatintas dviejų priežasčių — naminių ir tarptautinių. Tarptautiniu požiūriu vyriausybės padėtis pasidarė desperatiška. Komunistų ofenzyvai Mandžiūrijoje pavyko susilpninti vyriausybės kontrolę į Mukdeną ir Čagchuną su dauguma į ten einančių geležinkelių ir izoliuota Kirino „kišenių“ ir geležinkelio linija einančia nuo Mukdeno jų valdom. Kinijos linku.

Kituose frontuose vyriausybės kariuomenės daliniai arba buvo sumušti arba stipriais komunistų puolimais atstumti. Dėl to krito jų moralė, pasidavimų skaičius padidėjo.

Vyriausybinių ekonominių padėčių, dėl mofatino pinigų leidimo karui finansuoti ir iš to kylančios infliacijos, taip pat pablogėjo politiniai neramumai, pačios opozicijos nuostojimas šviesesnių vilčių ir bendras masių noras taikos bet kokiomis sąlygomis, auga vyriausybinių valdomose srityse.

Nepasisekė Paryžiaus pasitarimai su rusais dėl Marshallio plano, praraj tarp komunistų ir antikomunistų Kinijoje dar labiau padidino. Kai kurie stebėtojai mano, kad paskutiniai įvykiai parodė didėjančią plyšį tarp Rusijos ir JAV.

Kaip tik ir rusai stoji dabar skersai kelio Kinijos vyriausybei, neleidžiam Nankinui pastatyti savo patikėtinius (valdžią) Dairene ir Port Arthure, kaip tai buvo Kipū — Sovietų sutartyje numatyta.

Daugelis aukštų vyriausybės lyderių tiki žvalgybos pranešimais, kurių nepilnai užtenka užsienio stebėtojams, kad rusai leidžia korejiečius apmokytus Siaurės Korėjoje, kariauti kartu su komunistais Mandžiūrijoje ir perveda japonų karo belaisvius savo tarnybon.

Nesusipratimas įvyko Sinkiangio pasienyje, kuris Nankino pareigūnų manymu, buvo rusų inspiruotas.

Emociniai, kaip ir šalti realistiniai faktoriai atrodė, diktuoja Mao-Tse-tung, Kinijos komunistų vadą ir jo bendrininkus. Manyta, kad griežtas komunistų priespaudos politikos nusakymas, pakels moralę armijoje, paskatins vyriausybės kontroliuojamų sričių gyventojus daugiau pasitempti bendram labui.

Nors ir be garantijų, čia linkstama manyti, jei vyriausybė atsidės bekompromisinei ir galutinai kovai su komunizmu, ilgainiui bus ir JAV paremta. Vašingtonas kaip tik tai jau pardavė 130.000.000 šovinių (šautuvams) ir

tu būdu pralaužė laisvo ginklų pardavimo barjerus. Tas laikoma padrasinančiu ženklu.

Vyriausybę paskatino imtis naujo kurso dar ir ta aplinkybė, kad nuolatinis kalbėjimas apie taiką ir kartu dalinių paruošimas kovai, galėjo politinei opozicijai suteikti ne palankios medžiagos jų kontroliuojamose srityse. Nes tęsimas taikos mato sistemos konskripcijomis ir rinkimu maisto armijai, vargiai begalėjo turėti pasisekimo.

Iš ankto jau buvo kalkuliuojama, kad tik pravedus griežtą politiką galima tikėtis galutinios pergalės. Nankino vadovų mintyse buvo klausimas — laimėjimas arba politinis sunaikinimas. Net ir kompromisas komunistams, reikštų sunaikinimą.

Naują politiką proklamavo gen. Čangkaišekas savo per radiją pasakytoje kalboje

tautai, prašydamas tęsti pradėtą kovą dėl krašto nepriklausomybės, suverenumo ir integralumo. Jis pareiškė, jeigu Kinija pateks į komunistų glėbį, ji nebebus suvereninė valstybė, nebebus nepriklausoma savo likimo lėmėja, o tik Rusijos instrumentas.

Kas liečia Mandžiūriją, generalissimus nurodė, kad tauta varginama komunistų dominavimu, kurie siekia sukurti marionetinę valstybę.

Karinėje srityje, naujoji vyriausybės politika siekia suformuoti kariuomenės dalinius ir sprendžiamąją karinę jėgą. Užnugaryje turėtų būti beatodairiškas grįžimas prie serangų kilime. Maisto rinkimas armijai reiknų konskripcijos metodu, prigijusių laike Karo su japonais, ir skatinimas rekrutų kariškų

JAV PREZIDENTO KOVA SU ISTATYMU LEIDEJAIŠ

Birželio pabaigoje JAV pergyveno vieną iš ryškiausių vidaus politikos krizių, kokių paskutiniu metu retai pasitaikė. Krizei pagrindą davė, taip vadinamas, Hartley-Tafto darbo įstatymas. Jis išliko kai prezidentas gražino įstatymą atgal, kongresas ir senatas jį priėmė dar kartą ir to paties turinio. To pasekmėje įvyko streikai visoje valstybėje.

Įstatymo sumanymą iškėlė respublikonai tuojau, kai jie laimėjo rinkimus vieno metų lapkričio mėn. Jį pavadino Hartley-Tafto įstatymu: abiejų svarbiausių autorių, respublikonų kongreso ir senato frakcijų vadovų vardais. Įstatymo turinys, trumpai sakant, buvo JAV profesinių sągų teisių apribojimas.

Maždaug 15 milijonų amerikiečių yra profesinių sąjungų nariai. Profesinės sąjungos Amerikoje daugiausia kovoja dėl kolektyvių darbo sutarčių, algų ir kitų darbo sąlygų pagerinimo.

1946 metais JAV pergyveno didžiausią streikų bangą visoje savo istorijoje. Streikų dėliai liko neišnaudota iš viso 113.000.000 darbo dienų. Kuomet respublikonų partija gavo kongrese vietų daugumą, ji pradėjo rūpintis šią nenormalią padėtį sureguliuoti nauju įstatymu.

Tos rūšies ligšiolinis įstatymas Amerikoje buvo žinomas kaip Vagnerio aktas. Nuo 1935 metų Vagnerio akto, laidavo Amerikos darbininkams teises organizuoti ir pasirašyti kolektyvines darbo sutartis, taip pat davė darbininkams teises rinktis profesinių sąjungų vadovus savo atstovais visuose reikaluose ir tt.

Daugiau kaip penkis mėnesius užtruko visuose pasitarimuose, iki birželio pradžios buvo išdirbtas naujas darbo įstatymo projektas. Tai buvo Vagnerio akto patobulinimas, kuris draudžia profesinėms sąjungoms versti visus darbininkus klausyti jų įsakymų; paskiria 60 dienų „atsivėsimo periodą“ prieš pradėdamas streiką; daro profesines sąjungas atsakingas už nuostolius, jei streikai atsiranda dėl pačių profesinių sąjungų vidaus ginčų, o taip pat ir už sutarčių sulaužymą; žinomas atvejais leidžia vyriausybei įsikšti į profesinių sąjungų reikalus; reikalauja vyriausybės įsikštimo prieš streikus, kurie gresia valstybės tautiniams in-

teresams ir nusako dar daug kitų dalykų, jų tarpe ir tai, kad profesinių sąjungų vadovai negali būti komunistai bei jų pasekėjai.

Kai kongresas ir senatas priėmė šį įstatymą, prezidentas Trumanas užsidarė su savo patarėjais Baltuosiuose rūmuose, kad aptarus ką daryti. Kol šie pasitarimai dar vyko, prasidėjo nepaprastas visuomeninis spaudimas, kokio Amerikoje, tur būt nėra buvę. Paprastai prezidento pašta į Baltuosius Rūmus atveža nedideliu ketvirtadaliu tonos sunkvežimiu. Tomis dienomis reikėjo krauti pilną penkių ton sunkvežimį 3 kartus: iš ryto, per pietus ir vakare. Per tris savaites, kol vyko ginčas dėl Hartley-Tafto įstatymo, Trumanas gavo daugiau kaip 700.000 laišku. Birželio 13 d. buvo pasiektas rekordas — 52.000 laišku.

Profesinės sąjungos ruošė „karo žygi“ prieš Hartley-Tafto įstatymą. New Yorke vieną dieną demonstravo 60.000 žmonių. Profesinės sąjungos buvo nepatenkintos šiuo „vergų įstatymu“.

Paties Trumano kabineto vyrai — ministrai nebuvo vienos nuomonės. Prieš įstatymą aiškiai stoji darbo ministeris Švelenbachas ir demokratų partijos lyderis Hanaganas. Bet ir didžiausia Amerikos profesinė sąjunga AFL tėsė kovą. Beveik visuose Amerikos laikraščiuose ji nupirko po istisus puslapius, kad patalpinus ten skelbimus prieš Hartley-Tafto įstatymą.

Tada atėjo diena, kada JAV Atstovų rūmų įstatymų perskaitytojas atidarė didelį voką ir iškilmingu tonu skaitė: „Šiuo siunčiu atgal be mano patvirtinimo HR 3020. Darbo įstatymų reguliavimo aktą. 1947. — Hary S. Trumanas.“

Prasidėjo įtemptos atmosferos posėdis. Rezultate: kongresas tuojau priėmė įstatymą iš naujo, su balsų santykiu 4 prieš 1. Senate, kur įstatymas pirmu atveju buvo priimtas 68 balsais prieš 24 balsus, prasidėjo ilgi debatai. Pirmą kartą prieš įstatymą buvo balsavęs 21 Trumano, t. y. demokratų partijos, senatorius, bet lygiai tiek pat, t. y. 21 — buvo balsavęs už jį. Antrieji debatai vyko nuo penktadienio pietų iki šeštadienio pavakarių. Kad prezidento vetuotas įstatymas įsigaliojūt reikalinga tik 2/3 balsų dau-

vicizijomis ir mokesčiais, turėtų būti daugiau bendras.

Okiškai vyriausybė vargu ką gali daugiau padaryti negu numato vasario mėn. išleistos bėdos taisyklės, nebent tiesioginė ir greitesnė akcija galėtų būti galima. Turėtų būti padarytas mėginimas parinkti didesnius mokesčius iš turtingųjų, tačiau tas gali turėti aprėžto pasisekimo.

Politiškai naujoji politika būtinai turi išsąukti opozicijos kritiką ir didesnį laisvų suvaržymą, nežiūrint priešingų tvirtinimų. Jau ir vyriausybės asmenys konstatavo, kad opozicijos aktyvumas dabartinėse aplinkybėse negali būti toleruojamas. Buvo nuspręsta gruodžio mėn. įvykdyti rinkimus ir konsultacijos inauguraciją. Tačiau rinkimai daugumoje bus tik kandidatų iš trijų partijų, kurios jau įeina į vyriausybę.

Tuo tarpu gi, vyriausybė nenustojta tikėjusi Amerikos pagalba. Nankino vyriausybės šefas, kaip ir kare su Japonija, taip ir dabar kalkuliuoja, kad JAV pagalba anksčiau ar vėliau bus suteikta. (NY Times O. W.)

guma. Bet įstatymas buvo priimtas 57 balsais prieš 17 balsų.

Tokia buvo kovos eiga, toks yra pirmas rezultatas: kongresas ir senatas su reikiama dviejų trečdalių balsų dauguma priėmė įstatymą antrą kartą. Įstatymas įsigaliojo nežiūrint į prezidento veto. Respublikonų laikraštis triumfuodamas gali rašyti: „Aiškiai vel įrodyta, kad aukščiausioji įstatymų leidžiamoji įstaiga JAV yra Atstovų rūmai. Trumanas be abejo nėra peržengęs savo galios ribų, jis tik norėjo atsistoti prieš įstatymų leidejų daugumą. Jis išsąukė žaibą, ir žaibas trenkė. 20 paties prezidento partijos atstovų balsavo prieš jį.“

Praėjus kelioms dienoms laikraščiuose buvo didelės antraštės: „Ar JAV gresia visuotinis streikas?“ Tuomet didžiausia visų profesinių sąjungų organizacija AFL pranešė: „Mes nenorime paklausti raginimų, kuriuos mums prisiunčia iš visų valstybės šalių, ir atsiskakome ruošti visuotinį streiką, kad protestavus prieš naujuosius darbo įstatymus“.

Respublikonai laimėjo galutinę pergalę pirmojoje didžiojoje vidaus politikos kovoje prieš demokratų partijos prezidentą.

Galutinės kovos pasekmės paaiškės ateinančiais metais, kuomet JAV rinks naują prezidentą. (au)

Badas beldžiasi į Europą

Pasikėsinimas į atomo paslaptį

RASO RICHARDAS HIRSCHAS, JAV karo departamento generalinio štabo karinės žvalgybos divizijos pulkininkas leitenantas

8.

„Nors komisijai nedarė išpūdžio jo savo paties reikšmės perdėtas vertinimas, tačiau manome, kad jis laikysis partijos linijos ir rems Kanados karo pastangas, o jo paleidimas nebesudarys pavojaus valstybei“.

Atsižvelgiant į tai, kas atsitiko, komisijos išvados buvo per optimistiškos.

Rosė 1942 m. spalio 6 d. pasirašė pasižadėjimą komunistų partijos veikloje nedalyvauti Kanados arba bet kurioje jos kontroliuojamoje organizacijoje. Jis prisiekė griežtai susilaikysias nuo žinių perdavimo apie karą. Daugiau jis pasižadėjo nedarysias „jokio veiksmo, kuris pažeistų Kanadą arba jos sąjungininkus“.

Nė neišdžiūvus parašui jis sulaužė savo pasižadėjimų raidę ir dvasią. Jis ne tik turėjo vadovaujamą vaidmenį tarp B grupės agentų nacionalinėje tyrinėjimų taryboje, bet jis buvo 14 kitų grupių grandis, kurioms davinėjo nurodymus ir patarimus.

Nebuvo nieko daroma, kas būtų galėję kelti Fredo Rosės, parlamento atstovo, nerimą dėl to fakto, kad jo dvigubas vaidmuo išaiškintas jau. Jis atėdinėdavo į parlamentą posėdžius atlikinėdavo pareigas savo biure parlamento rūmuose ir gyveno savo jaukiame bute su žmona ir dukterimi. Bet

jo susitikimai buvo sekami ir beveik nebuvo akimirkos dienos ir nakties metu, kad civiliška apsiirėngęs vyras nebūtų žinojęs, kame jis buvo arba ką veikė.

Sitoje identifikavimo fazėje buvo išvilkti aikštėn trys pagrindiniai vadinamosios Rosės „Montrealo grupės“ veikėjai.

Reikia turėti omenyje, kad Guzenka rinkdamas ambasados dokumentus nuostabiu guvumu ir įvertinimu, nebuvo nė iš atsto matęs nė vieno Kanados šnipio. Jis niekada negalėjo nurodyti asmens ir pasakyti: „Štai šitas yra tas ir tas, tokiam raporte vadinamas taip ir taip.“ Tardytojai visą laiką turėjo ieškoti raktų pačiuose dokumentuose. Jie pasikloivė tik tarnautojų uolumu.

Gairelė, kuri užvedė ant pirmojo Montrealo agento pėdsakų, buvo ištrauka iš pulk. Zobotino pastabų knygutės:

Montrealo grupė (aktyvistai) Grayus. Sąjungininkams karo medžiagų parūpinimo vadybos vieno skyriaus vedėjas. Jis dirba gerai. Duoda žinių apie sviedinius ir pabūklus.

„Grayaus“ aplanko storumas krito į akis. Jis sudarė gausų šaltinį slaptų raportų apie sviedinius, pabūklus ir sprogstamąsias medžiagas. Inspektorius Leopoldas du geriausių raktus rado dviejuose dokumentuose. Pirmasis buvo telegrama, kurioje pulk. Zabo-

tinus gvildeno galimybę, jog „Grayų“ derėtų skirti šnipu po karo pabaigos. Telegrama atvėrė, kad „Grayus“ buvo inž. geologas, uždirbęs 4.200 dol. algos dabartinėje tarnyboje.

Inspektorius Leopoldas pabraižė ant lapelio: „Inžinierius geologas — algos 4.200 dol. — matyti, skyriaus vedėjas amunicijos ir aprūpinimo vadyboje.“ Prisegė jį prie kito dokumento, išplėsto iš pastabų knygutės įsagstomais lapais. Pastarajame anglų kalba buvo škiuojami slapti „Artilerijos vadybos žygiai“. Leopoldas lapelyje pažymėjo: „Patikrinti rašysena.“

RCMP civiliška apsiirėngęs tardytojas knisosi po amunicijos ir aprūpinimo vadybos amunicijos skyriaus bylas. Jis rado dokumento originalą No 31719 slaptame artilerijos vadybos aplanke. Registracija rodė, kad šis dokumentas buvo išduotas tokiam Haroldui S. Gersonui skyriaus vedėjui. Gersono parašas sutiko su rašysena tuose puslapiuose, kuriuos buvo atnešęs Guzenka iš sovietų ambasados.

Gersonas buvo čia gimęs kanadietis. Tėvai — rusai. Kaip geologijos inžinierius sėkmingai buvo dirbęs prieš karą daugelyje kasyklų bendrovių. Dabar jis buvo amunicijos ir aprūpinimo vadybos vieno skyriaus viršininkas, kaip spėjo inspektorius Leopoldas. Algos iš tikrųjų gavo 4200 dol. per metus.

Gersonas „Grayus“ buvo pradėtas sekti kaip ir kiti sąmokslu dalyviai, kol bus duotas ženklas vieną dieną čiupti.

Pulk. Zobotino pastabų knygutėje šioks apibūdinimas:

Fosteris: Anglas, Amunicijos ir tliekimo ministerijos karo gamybos skirstymo skyriaus prižiūrėtojo pavaduotojas. Jis pateikia žinių apie karinius tiekmenis. (Mūsiškis).

Guzenka nurodė, jog „Mūsiškis“ reiškia Fosterį esant komunistą.

Zobotino pastabose buvo rasta Jameso Scotlando Benningo pavardė. Jis buvo Gersono svinis. Padariusi kratą jo darbo stalčiuose policija vieną naktį rado įrašą: „Fredas 3—8605 4394“. Šie skaitmenys pasirodė esą Fredo Rosės namų Ottavoje ir jo biuro parlamento rūmuose telefonų numeriai.

Tinklą benarpliodami tardytojai nustebė, kad įpainiota tiek daug žymių ir gerą vardą turinčių asmenų.

Jei iš pradžių visas sekėsi sklandžiai išaiškinti ir išsifruotuosius asmenis paimti sekti, tai toliau susidurta su didesnėmis painiavomis. Pavz., F. Rosės Montrealo grupėje buvo agentų, kurių slapyvardžiai prasidėjo G raide. Vienas dirbo tankų imonėje, vienas buvo vaistinės savininkas, viena buvo šeimininkė, sandėlininko žmona. Jie nebuvo išaiškinti ligi šios dienos.

Raitoji policija tris mėnesius ieškojo labirinto raktų, kurie siejosi su šnipų gauja, ir pririnko netikėtiną daugybę įrodymų. Jiems vis gausėjant, ministeris pirminkas Mackenzie Kingas, neatitraukdamas akių nuo audringos tarptautinės scenos, stebėjosi ar ilgai galės atidėlioti akciją.

(Bus daugiau)

Tokia antraštė šveicarų studentų sąjungos mėnesinio žurnalo CIVITAS 1947 m. birželio mėn. įdėjo iš širdies parašytą straipsnį apie DP studentus. Jo autorius Jean Aloys ANDREY, studentų FESE sekretorius (Vienoje) Red.

Sutikau Vienoje medicinos studentą, kuris man papasakojo savo erskėčių kelią. Jis — jugoslavias, atvyko į Vieną jau karo metu medicinos studijų tęsti. Daugybės kliūčių varginamas, jis tęsė savo studijas slapstydami, kai naciai viešpatavo, išgyveno rusų „išlaisvinimą“, baisiąsias gatvių kovų, bombardavimo, plėšimo dienas, kurių nepamirš nė vienas vienietis. Mušėsi per gyvenimą visom pajėgom: ištisom dienom neturėjo ko valgyti, visa žiemą šalo, nes jo kambarius buvo be durų, o langai užkalti kartonu. Anglių iš viso nebuvo. Savo vieninteliu drabužiu jis ant savęs vilki, užsieniečiai negauna jokių „bezugscheinų“.

Šiandien jis stovi prieš baigiamuosius egzaminus. Kas jam toliau daryti? 26 metų vyras jau žilais plaukais, nes jis per daug sielosi savo niuria ateitimi. O jis nenori grįžti į Jugoslaviją. Kaip ilgai jis galės laikytis Austrijoje? Ar gali jis emigruoti? Pastaruoju atveju jis viską turės pradėti iš naujo, nes kitur jo egzaminai nebus pripažinti.

Aš mačiau studentę iš šiaurės, palikusia savo tėvynę. Ji latvė, studijuoja Vienoje filosofiją. Jos tėvai yra žuvę karo metu, broliis dingęs. Iš savo turto ji išgelbėjo tiek, kiek ji su savim galėjo panešti. Jau du karai rusai buvo atsilankę į jos butą, kur ji yra radusi sau prieglaudą, jos areštuoti. Ji kalba visai atvirai, ir nebijo pasakyti, kam ji turi dėkoti už savo dabartinį skurdą.

Innsbrucke susiradau grupę lietuvių studentų, kur jie susitelkę draugėn, kad lengviau nugalėtų sunkenybes, kurias jie sutinka savo kelyje. Kiekvienas iš jų yra praleidęs skausmingus metus ir turi toliau kovoti dėl savo studijų. Kiekvienas kala sau ateities planus, tikisi ramesnio, geresnio gyvenimo, bet niekas nežino, kaip dar ilgai jis turės vargti.

Galima būtų eilę pratęsti, kiekvieno atskiro benamiu virtusio studento istorija, būtų verta išdėstyti. Tai vis jauni žmonės, kurie iš savo tėvynės prievarta buvo išvaryti arba kurie laisvai pasišalino į ištremimą, kad išvengtų politinio režimo, kurio jie negali pripažinti. Kiti buvo užsienyje karo užklupti, ir jiems kelias į namus buvo užvertas. Tuo tarpu jų šeimos buvo išdraskytos; apie daugelį išlikusių tarp gyvųjų jie negauna jokių žinių arba tik blogas. Jų turtais tapo karo auka: sunaikintas, išplėštas ir kitaip dingęs.

Tai padėtis daugelio mūsų kolegų, gyvenančių Vokietijoje ir Austrijoje, kurie šiaudien priskiriami daugumas prie „displaced persons“ — išvietintųjų asmenų.

Šiandien jie dar pakenčiami Austrijoje. Daugelis jų gyvena Unrros stovyklose. Bet su birželio pabaiga ji paleidžiama, o nauja organizacija, kuri tęsė tremtinių šalpą (IRO), dar nėra pasirengusi imtis darbo. Ar DP padėtis stovyklose būtų geresnė ar blogesnė, vis tiek jie gyvena amžiname netikrumo, kuriis yra nepavydėtinas. O studentams gyvenantiems ne universitetiniame mieste, sąlygos yra itin kietos. Daugelis turėjo savo studijas nutraukti, kiti turi būti traukiniai į paskaitas keliauti, jeigu jie dar turi tokią laimę. Suprantama, kodėl daugelis mėgina pasitraukti iš stovyklos ir gy-

Vyt. Alantas

PRAGARO POŠVAISTĖS

12.

Ištrauka iš romano

Ir mes pripažįstame tėvui teisę bausti vaiką, bet jei mano vaiką baudžia svetimas, aš protestuoju. Mes turėjome vokiečių okupaciją. Išėina, kad Dievas pasiuntė Hitlerį Lietuvai nubausti. Bet kadangi, tur būt, rudasis baudėjas buvo nepakankamai žiurus, tai Dievas užleido raudonąjį baudėją, kuris jau kerta iš peties, t. y. rauna lietuvių tautą su šaknimis. Jei baumė bus įvykdyta iki galo, lietuvių tauta bus nutrinta nuo žemės paviršiaus. Ar ne absurdas? Ir dar čia yra vienas juokingas momentelis. Rusai į Sibirį išvežė du mano vaikus: vieną trijų, kitą penkerių metų. Atrodytu, kad ir jie buvo didžiausi nusidėjėliai! O juk tokių „nusidėjėlių“ ten nukeliavo milijonai ir dar nukeliaus. Tai kurių perkūnų katekizmo mokytojai kala mums į galvą, kad vaikai yra nekaltybės simboliai? Ar ne Kristus, apie juos yra pasakęs: „Leiskite prie manęs tuos mažutėlius, nekliudykite jiems, nes Dievo karalystė yra tiems, kurie į juos panašūs“. Kitišais žodžiais, imkite pavyzdį iš mažųjų. O tuo tarpu ir jie sugrūdami į tuos pačius gyvulinis vagonus, kaip ir visi nusidėjėliai ir keliauja tūkstančius kilometrų žūti lėta kankinių mirtimi. Ar tai ne tas pats, jei vaiką padėtum ant skaurados ir kepintum jį lėta ugnimi? Aš negaliu ramiai pagalvoti apie tas vaikų kankynes... Mano pro-

venti savarankiškai. Savarankiškai gyvenančio pirmenybę laisvai studijuoti jie turi brangiai apmokėti: daugumas yra neturintgi ir negali pasikliauti jokia parama. Taip prisiima jie varginą būti universitetiniame mieste, badauja beveik kiekvieną dieną, neturėdami padoresnės patalpos nei nakvynei, nei studijoms.

Kadangi išrašymas į aukštąją mokyklą atleidžia nuo visuotinės darbo prievolės, jiems visokių galimų ir negalimų priekaištų daroma: esą jų išrašymas duoda padorias sąlygas visokiems tamsiems darbams, kaip sukčiavimai, juodoji rinka ir tt. Viešoji nuomonė jiems primeta daugumą vagysčių, apiplėšimų ir naktinių užpuodinėjimų. Visa tai jų būti dar pasunkina, nes retai susiranda austras, kuris išdrįstų juos užsistoti ir jų reikalą ginti. Juos laiko nepageidaujamais išbroveliais, kurie be teisės eikvoja skurdžias krašto atsargas ir kuriais norima galimai greičiau susikratyti.

Ir betgi didžioji dalis šitų kaltinimų yra neteisingi. Žinoma, tuojau po karo dažnas mėginom neleistinu būdu įsigauti į universitetą, kad išgytų pažymėjimus. Popierius ir liudijimus retas kuris turėjo: tvirtino, jie būvę atimti ar sunaikinti. Bet greitai užsieniečių antplūdžiui į universitetus buvo padarytas galas: įvesta griežtesnė kontrolė, padidintas kolokvijumų skaičius patikrinti studentų žiniom ir pažangumui; kurį laiką net išregistravimo mokesčiai užsieniečiams buvo trigubintas. Taip studentų DP skaičius šiaudien yra stipriai sumažintas, ir be abejonės jų vidurkis yra negeresnis ir neblogesnis kaip vietinių studentų. Tačiau nepasitikėjimas nėra pašalintas.

Malonu kad, to viso nepaisant, šitie studentai nenusimena ir studijas tęsia. Ką atneša betgi jiems ateitis?

Nelabai tikiu, kad Austrija juos kada nors asimiliuotų. Aukštosios mokyklos perpildytos: šalia jaunųjų studentų stovi senieji, kurie dėl karo kelerius metus prarado; tokiu būdu paskaitose šalia dvidešimtametėjų matyti trisdešimties metų ir vyresnių vyrų ir moterų, kai kurie jau vedę, tėvai ir motinos. Dėl to klausimas, ar valstybė dar norės išpildinti anuos, prieš kuriuos ji jaučiasi neatsakinga.

Vyriaybės tų kraštų, iš kurių DP kilę (Balkanų ir Baltijos valstybės), visokiom priemonėm vilioja juos namo. Jiems žada pagalba, amnestiją ir tt. Bet tik nedidelė dalis paklauso šaukiami į tėvynę...

Beveik visi tikisi galėsią vieną gražią dieną emigruoti. Ir beveik kiekvieno didžiausia svajonė — Amerika. Visi svajoja apie vakarus, apie kraštą, kuriame galima laisvai dirbti ir gyventi be prievartos, išpažinti politinį tikėjimą, kuriam esi priešingas.

Bet emigruoti akademikam yra labai sunku. Tam tikros užjūrio organizacijos verbuoja Austrijoje darbo jėgas: vienos nori padėti, jei kandidatai turi Amerikoje tėvus ar pažįstamus, kurie kelionės išlaidas ant savęs pasiima; kitos ieško amatininkų, specialistų darbininkų arba remia tik tam tikrą organizacijų narius.

Niekas nesirūpina studentais. Jie nereikalingi, intelektualai nesuranda jokių pragyvenimo galimybių.

Vienam kitam pasiseka didžioji kelionė į palaimintąją šalį. Bet tai tik išimtis, kurios reikalingos ypatingų ryšių, arba didelės lai-

STUDENTAI BENAMIAI

mės. Kas daryti masei tu, kurie yra neturintgi ir niekenu neremiami?

Kas bus su akademinė jaunuomene, kuri šiaudien yra benamė ir, gal būt, nekaltai pergyvena skaudžiausius karo vaisius?

Daugel sprendimų šitai sunkiai problemai buvo pasiūlyta. Innsbrucke prancūzai mėgina visus DP studentus surinkti vienoj stovykloj įsteigto netoli universiteto. Jaunesniesiems visai rimtai pataria atsisakyti nuo studijų ir nurodo emigracijos galimybes kaip specialistams amatininkams. Remia labiausiai tuos, kurie toliausiai yra pažinę, ir mėgina pa-baugusiem studijas parūpinti darbo ar palaidžia juos vienuj į pasaulį. Taip skaičius savaimė smarkiai turi sumažėti, ligi stovykla bus uždaryta. Gal būt, prancūzai dar prieš tai išsikraustys iš Tirolio. Kas tada nutiks su stovykla?

Paprasciausias sprendimas būtų repatriacija, apie kurią buvo kalbėta. Nors jis logiškiausias, jis vis dėlto joku būdu negalima vykdyti prieš DP valią. Tai būtų nusi-kaltimas prieš asmens laisvę ir prieš žmoniškumą. Ligi šiol nesurasta jokio galutinio atsakymo šitam deginančiam klausimui. Buvo mėginta geros valios parodyti; suteikta ir efektyvios paramos DP studentams. Bet svarbiausia akademikam niekas negalėjo nie ko pasiūlyti, kas padėtų visiškai išspręsti. Kas buvo padaryta, buvo ir yra tik laikinė pagalba: maistas, drabužiai, studijų priemonės, stipendijos ir dar kai kas. Dažnai tokia parama tikrai įgalino situos jaunus žmones tęsti studijas, apsaugojo juos nuo neviltingos prarajos.

Kas betgi DP studentam reikalinga, tai galimybės studijas baigus dirbti kaip visi žmonės, kur nors pasauly įsikurti, kur nebūt laikomi menkesniais ir pastumdėliais. Ir jie turi teisę ramybeje sau duoną užsidirbti, šeimą susikurti.

IRO nori mėginti sukurti išvietintiems asmenim žmonišką ateitį. Jos laukia didelės darbas, ir galimas daiktas, kad šita organizacija susirūpins ypatingai studentų problema. Betgi tai nėra tikra, nes bus daug kliūčių. Ir dažnai tenka su tam tikru šal-

Naudingas išradimas

Imhausen ir Co dirbtuvėse, Wittene, Ruhro srityje pirmą kartą pasaulio istorijoje iš akm. anglies pavyko pagaminti sintetinius riebalus, tinkamus valgomui ir tuo išpildyti žmonijos svajonę neorganines medžiagas paversti valgomais produktais. Minėtos dirbtuvės galėsiančios į metus pagaminti 7500 to sintetinių valgomųjų riebalų.

Kiek sąlygos leidžia esamą gamybos procesą peržvelgti, sintetinių riebalų kaina, nebus žemesnė už natūralaus sviesto kainą. Bet užkiskai jo gamyba Vokietijoje vis dėlto apsimokėsianti, kadangi vienos tonos sintetinių valgomųjų riebalų pagaminimui reikės šiaunaudoti nuo 6,5—7 to anglies, tuo tarpu kai to paties kiekio sviestui pirkti reikėtų parduoti nuo 70—80 to anglies. Gi moksliskai praveisti bandymai su sintetiniais riebalais įtikino, kad šie riebalai nėra joks erzacas, bet ir cheminės sudėties atžvilgiu lygiavertiai natūraliems riebalams. Be to, turi augimą skatinančias savybes ir taip pat greitai virškinasi kaip ir natūralūs riebalai.

pataisymas. Bet kai aš žiūriu į mūsų pabėgėlius, vadinamus, nubaustuosius, nedaug tematau pasitaisymo žymių. Ar pasitaisė Guiga, Dana, tu, aš? Visur paniūrę, prisilėgti veidai, visur akyse paniškos baimės apstėtas klausimas: kas bus ryt? Nežinau, kaip tu, bet aš tai visai sugedau. Pirmą buvau daug geresnis Dievo tarnas, kaip dabar. Dabar ir Dievas bendroje katastrofoje nudardėjo man nuo sosto. Aš visaiš nervais jaučiu padarytą man ir mano tautai kruviną skriaudą, aš visa savo būtybe protestuoju prieš smurtą, bet tai darau ne kažin kokių aukštesnių esybių, bet savo vardu. Pagaliau ir avinas, jei paerzinsi, kirs ragais tau į pakinklius, ką kalbėti apie žmogų? Jei mūsų tautos tragedija yra Dievo baumė, tai ji pasiekė visai priešingų vaisių: dar labiau mūs sudemorafizavo. Ir tai savaimė suprantama: juk kiekvienas šalinis tuo to, kuris be atodairos mojuoja vėzdu. Kam čia malonu nešioti gužą kaktoje, nors jį išmuštų ir dangiškoji rykštė? Sakau, pirmą aš tikėjau, dabar nebetikiu.

— Jei tu išjungsi Apveizdos ranką iš pasaulio įvykių raišos, tai kaip tu aiškini dabartinę žmonijos katastrofą? — paklausiau.

— Katastrofa atėjo tik ne dėl to, kad Die-vi būtų užėjęs blogas ūpas žmones nubausti. Man rodos, kad žmogaus prigimtyje yra kažin kokia nepakankamai priveržta veržlė, kuri nepajėgia sulaikyti mummyse-siantančių demonų. Karą pradėjo Kainas su Abliu. Kodėl Kainas užkankino Abli? Todėl, kad jam pavydėjo, norėjo pagrobti jo turtą. Kitaip sakant, ekonomika, ekspansija imperializmas. Tai yra kiekvieno karo už-

tumų ir kietumu elgtis vardan pačių palles-tųjų intereso.

Bet ar tai nėra viso pasaulio studentų priedermė susirūpinti šita problema? Gal būt, savo benamiom kolegoms būtų daugiau pagalbėta, jeigu kiekvienas, kuris gali ramiai semestrus vieną po kito leisti, apie juos pagalvotų ir jų liūdną dalį paimtų sau į širdį.

Dažnas turės studijų atsisakyti, kad baigęs gimnaziją arba dar vėliau imtų moky-tis profesijos. Dažnam egzaminai ir akade-minis titulas nieko nepadės, jeigu jis dirbs kaip amatininkas. Bet negali būti prileista, kad jauni žmonės, kurie savo sugebėjimus įrodo ir turi tvirtą nusistatymą imtis intelek-tualinės profesijos, būtų priversti nuo to atsisakyti. Ir jie neprivalo išeiti iš univer-siteto su gerai baigiamųjų egzaminų davi-niais be galimybės savo mokejimą pritaikyti.

Šiandien šitie studentai dar gali liktis, kur jie yra. Kas bus rytoj? Laikas, kad kiek vienas akademikas žinotų apie jų rūpesčius ir bėdas, apie jų tamsią ateitį. Ir laikas yra, kad būtų veikiama.

Šitos studentiškos problemos tikras iš-sprendimas gali ir privalo išeiti iš studen-tų tarpo. Mes turime juos užstoti, kur ir kaip mes galime.

Kai kurios organizacijos yra padėjusios nuo karo nukentėjusiems studentams ir da-bar padeda, nes dar ilgai skurdas primins paskutinį karą. Ir įjymiausias sąjungos: Pa-saulio studentų sąjunga, Pasaulinė krik-čioniškųjų studentų organizacijų sąjunga ir Pax Romana yra sukūrusios drauge Pa-saulio studentų pagalbą (Fonds Mondial de Secours aux Etudiants). Šita organizacija veikia ir padeda įvairiuose kraštuose. Pra-inamai ji rūpinasi ir pagalba DP studen-tams. Bet jos lėšos ir priemonės yra ribo-tos. Kad DP studentams tikrai būtų paruoš-tas laisvas kelias į ateitį, reikia, kad visai visų universitetų studentai jaustų ryšį, ku-ris jungia juos su jų nelaimingaisiais kole-gom.

Sykį mes galime pasauliui parodyti, kad yra jauni žmonės, kurie nepaisydami kalbų skirtingumo, nepaisydami valstybės sienu sudaro nesuardomą vienybę. Tai vienas iš mūsų uždavinių kaip akademikų. (E)

Išoriniai jie nieko nesiskiria nuo paprasto sviesto, o gal būt daug ilgiau išlaikomi įin-kamame vartojimui stovyje.

8 sutuokiuviniai žiedai

„Duesselderer Freiheit“ rašo: Vienas Bavarijos parapijos kunigas susli-tikęs Ruhro srities moterį, kuri nešėsi 30 kg. vorio maišą su bulvėmis. Moteris pasakiusi kunigui, kad bulvės reikalingos maitinti jos šeimos 5 vaikams. Ji už jas atidavus ūkinin-kui savo auksinį sutuoktuvinį žiedą. Kunigas artimiausiam sekmadienyje iš sakyklos pa-pasakojęs nuotikį ir pasmerkęs Bavarijos ūkininkų gobšumą. Jis nesąs pasakęs kalti-ninko pavardės, bet pareikalavęs, kad jia gailėtusi už nuodėmes ir gražintų neteisėtai įgytą auksinį žiedą. Jei ūkininkas negrąžina žiedo gera valia, tuomet kunigas sekantį sekmadienį iš sakyklos paskelbsias jo pa-wardę.

Iki sekančio sekmadienio į kunigo namus buvo pristatyti 8 auksiniai sutuoktuviniai žiedai.

kulis. Doroviniaus principais galima pa-teisinti tik tuos karus, kurie vedami dėl tau-tų išlaisvinimo arba išlaisvinimo; visų ki-tų karų pagrindu glūdi neteisybė. Mefisto-felis pasiūlė Faustui aukso, garbės ir val-džios. Laimėtas karas visa tai duoda, kitaip sakant, kiekvieno karo užkulsisje su ciniš-ka šypsena painiojasi Mefistofelis. Kita ver-tus, kai žmogui taikos metu nusibosta tvar-sytis minkštoje lovoje, tai jam ima niežėti nagai pasimusti. Juo labiau, kad Mefistofelis kaso jam padus, smėšliuodamas akyse vil-lojančiomis perspektyvomis pasigrobti auk-so, valdžios ir išgyti garbės. Tautos vadai sako: reikia kariauti dėl tautos gerovės. O kas yra tautos gerovė? Mažiau dirbti, dau-giau turto turėti, lengviau gyventi. O ka-dangi visa tai gali duoti laimėtas karas, tai eilinė piliečių nuomonė sutampa su vadų nuomone. Jei vadai nematytų užpakalyje mi-nios, godžiai tiesiančias rankas turto, val-džios ir garbės, jie karų neskelbtų. Amžino-je taikoje žmogus negali gyventi, kaip ne-gali amžinai kariauti. Ji vilioja ramybė, tie-sa, Dievas, bet nemažiau vilioja neteisybė-ziaurumai, Mefistofelis. Žmogiškas padaras amžinai blaškosi tarp šviesos ir tamsos. Kaip jam nepakencijama amžinoji šviesa, taip jam nepakencijama ir amžinoji tamsa. Žmogus turėjo Rojų, o vis dėlto jam ten nusibodo. Jis visą laiką ilgisi tiesos, gėrio ir grožio, bet negali atsisakyti ir nuo netie-sos, blogio ir negrožio. Kristus paskelbė kampaniją prieš netiesą, negrožį ir blogį, bet po dviejų tūkstančių metų labai gerai organizuotos propagandos kokių vaisius šiaudien matome? (B. d.)

Prancūzijos užs. reik. min. pareiškimai dėl DP.

„Le Monde“ 47. VII. 8 praneša, jog JV vyriausybė patvirtino prancūzų vyriausybės ir Tarpvyriausybinių Pabėgėlių Komiteto susitarimą iš 47. VI. 10, pagal kurį prancūzai galės verbuoti JV zonoje Vokietijoje DP ir Prancūziją. JV ambasada Paryžiuje savo VII. 1 notoj prancūzų vyriausybei buvo priminusi, jog JV zonos DP būkštauja, kad nuvykę į Prancūziją jie nebegalės emigruoti kur nori. Prancūzų užs. reik. ministerija, anot „Le Monde“, skelbia, kad visi emigrantai, tarp jų ir DP, panorėję kiekvienu metu galės iš Prancūzijos išvykti, kur nori. Išimtyse esančios šios:

„A. Pagal JV vyriausybės patvirtinto Prancūzijos ir Tarpautinio pabėgėlių Komiteto susitarimo 10 str. galės būti gražinti į savo buvusią zoną Vokietijoje tie DP kurie —

Toliau prancūzų užs. reik. ministerija pareiškia:

„Savaime suprantama, kad be šių išimčių negali būti kalbos, kad prancūzų vyriausybė bet kurį DP kaip nors spausdų ar verstų vykti į kraštą, kurio teritorijoje gyventi jis nebus laisvai pareiškęs noro. JV okupaciniai organai buvo nurodę, kad DP, kurie mano, kad jiems gali būti pritaikytas prancūzų — sovietų 1945 m. birželio 29 d. susitarimas, jo tekstą aiškina kaip numatantį jų priverstinį repatrijavimą. Prancūzų vyriausybė pareiškia, kad jokie kalbamojo susitarimo nuostatai tokių priemonių nenumato. Antra vertus, IRO Prancūzijoje pasiūsi administracinę imigravusių ir savo vyriausybės globos neturinčių DP globą tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir prancūzų zonos Vokietijoje ir Austrijoje“ (E).

- a) negali arba netinka dirbti,
  - b) nutraukė savo darbo sutartį,
  - c) kurie savo veiksmais arba propaganda sudaro pavojų viešajai tvarkai arba Prancūzijos saugumui.
- B. DP, kvalifikuojami kaip „karo nusikaltėliai“, „išdavikai“ arba „kvislingai“, kuriems taikytinas Jungt. Tautų 1946 m. vasario mėn. nutarimas“.

Pabaltijo valstybių uostai apmire

LENKIJOS UOSTAI LABAI GYVI

„Basler Nachrichten“ 47. VI. 23 korespondentas iš Gdynės tarp kitko rašo:

„Buvo laukiama, kad vėl pagyvės Tartu, Rygos ir Liepojos uostai, kurie tarpkario metu buvo mažai išnaudojami, ir kad Klaipėda ir Karaliaučius bus pritaikyti padidėjusiam užnugariui. Tačiau ištikrųjų atrodo kitaip. Bent iš Rygos, kuri iš minėtųjų uostų turėjo geriausias perspektyvas atsigausti, negausūs ten pastaruoju metu buvę užsieniečiai vieningai praneša, jog pramonė tenai, tiesa, atstatoma, tačiau uosto judėjimas atrodąs gana skurdus. Karaliaučiaus uostas iki praeito rudens visiškai nebuvo naudojamas. Ir sovietų spaudoj terašoma apie Baltijos kraštų pramonės atstatymą, tačiau joje nieko nerandam apie tenykščių uostų atgaivinimą.

Taivinstybs glūdi bendrojoje rusų užsienio prekybos tendencijoje. Sovietų eksporto ir importo sudėtis vis palankesnė Juodosios jūros uostams, kurie yra arčiau svarbiausiųjų eksporto prekių gamybos sričių, kaip Baltijos uostai. Tos importo prekės, kurios

Wuerzburgas. Kiekviena mūsų tremties kolonija yra kuo nors būdinga. Wuerzburgas gal šiuo kart išsiskiria vaikų teatru. Su geru pasisekimu čia jau kelintą kartą statoma įscenizuota R. Kardeliukienės pasaka „Geroji širdis“. Kaip ir kiekviena pasaka „Geroji širdis“ pilna lakios fantazijos, tačiau kartu čia ir tiek daug gyvenimiškos tikrovės bei simbolikos, nędviprasmiškai primenčios mūsų teviškės skaudų likimą, bet kartu teikiančios vilties dėl būsimo laisvo rytojaus. Čia pasakos forma vaizduojamas išganings šalis sergantis karalaitis, kurį pagydyti visai nėra vilties. Jo daugas Arūnas bando atspėti ligos priežastį ir pasakoja apie gražiąją mergaitę Gerąją širdį, kuri nuskendo jūros dugne, ji vargsta su savo krašto žmonėmis ir laukia išvadavimo. Laime įteikia jam stebuklingąjį kardą. Kara-

laitis išvyksta į mūšį po ilgos kovos negali priešą. Džiugu ir miela žiūrėti tokio spektaklio. Ypatinai gražios ir spalvingos dekoracijos, nes dailininkas C. Janušas labai tinkamai išjautė ir veikalo turinį. Stebuklingai žavėtinai, su nuostabia augmenija ir gyvūnija bei spalvų ir šviesų žaismu, buvo jūros dugnas.

Daug triūsio ir pastangų įdėjo režisorė V. Janušienė. Jos parengti kostiumai tikrai puikūs ir verti dėmesio. Tiesiog nuostabu, kad visa tai padaryta sunkiose tremties sąlygose. Išskirtini ir pažymėtini ritmingi ir darnūs šokiai. Gal tik kiek šlubavo kai kurių aktorių vaidyba (ypač Arūno). Daugelis jų kalbėjo labai monotoniškai ir pernelyg skubėdami. Todėl prasmingi ir gilūs jų žodžiai dažnai nekėlė laukiamo efekto. Tačiau turint tokią gerą ir gausią medžiagą (net 42 veikėjai) galima, atrodo, ir šį defektą išlyginti.

Aplamai paėmus, pastatymas visai vykęs. Wuerzburgiečiai pilnai tam pajėgūs ir todėl yra laukiami su gastrolėmis ir kitose mūsų kolonijose. L. E-tas.

KEMPTENAS.

— Liepos mėn. 17 d. paminėta 14 metų sukaktis nuo a. a. Atlanto nugalėtojų kapitono Stepono Dariaus ir lakūno Stasio Girėno tragiškos mirties. Ta proga atitinkamą paskaitą skaitė kpt. Česna, o vėliavą nuleidžiant stovyklos kieme žodį tarė pulk. Tautvilas.

— Naujai išrinktas, LTB Kempteno apylinkės komitetas pareigoms pasiskirstė šiek tiek: Dr. J. Kaskelis — pirmininkas, V. Miezėlis — vicepir. ir narys administracijos reikalams, H. Keraitis — sekretorius, L. Prockaila — k-to narys švietimo ir kultūros reikalams, P. Sopaga k-to narys ūkio reikalams, J. Skladaitis — kasininkas ir inž. Daugėla K. dėl ligos laikinai be pareigų. Kontrolės komisijos pirmininku J. Vaičiūnas, nariais — V. Stanulis ir L. Seškus.

Sarūnui dveji metal

Liepos mėn. 17 d. Sarūnas paminėjo savo gyvenimo dvejų metų sukaktuves. Ta proga buvo sužaistos krepšinio rungtynės su GSK. Sukakties proga sarūniečius sveikino komiteto vardu L. Prockaila ir J. Kaskelis. Raud. Kryžiaus vardu N. Tautvilas, gimnazijos vardu J. Eidėnas, o vietos kooperatyvas Gintaras sarūniečiams įteikė dovanėlę. Rungtynių metu tylos minute buvo pagerbtį prieš 14 metų tragiškai žuvę garbingieji Atlanto nugalėtojai lakūnai a. a. Stepas Darius ir Stasys Girėnas.

GSK savo eiles buvo sustiprines Andriuli II ir Andriuli III. Sarūnui atstovavo: Puzinauskas, Varkala, Bagdonas, Duliūnas, Mackevičius, Norkus I ir Norkus II. Pirmame kėlinyje aiškiau vyravo sarūniečiai ir laimėjo 20:15, o antrame — GSK sarūniečius gerokai prispaudė, bet jiems laimėti nepasisekė. Galutinė rungtynių pasekmė 32:31 Sarūno naudai. L. V-kas.

P. C. I. R. O. PAIESKOJIMŲ ĮSTAIGA AROLENE prie KASSEL'IO, ieško sekančių asmenis:

- CIGAS Kostas;
- ENDZIULAITIS Pranas;
- EDELIS Edmundas;
- DAPKUS Henrikas;
- PRANCKEVICIUS Juozas;
- PRANCKEVICIUS Vytautas;
- PRANCKEVICIUS Pranas, iš Pomern, Kreis Demnin, Gut Zeilton;
- PRANCKEVICIUS Marija, iš Pomern, Kreis Demnin, Gut Zeilton;
- PSIBILSKIENĖ Agota;
- SAKALAUSKAS Antanas;
- SAKALAUSKIENĖ;

mintis

„The Thought“ Lithuanian Newspaper
 * Licensed by Military Government * Editor — in — Chief and licensee: J. Vasaitis
 * Printed by Druckerei- u. Verlagsgenossenschaft e.G.m.b.H., Memmingen.

r. Redaktorius — leidėjas J. Vasaitis
 Direktorai: Henr. Zemelis ir Vl. Balsys
 Aro valdžios leista * Laikraštis išleista tris dienas, ketvirtadieniais ir šeštadieniais * Prenumerata mėn. RM. 10.— atskiras Nr. 0.80 RM * Ein. sąskaita: Volksbank Memmingen e.G.m.b.H. Nr. 9149 ir Postscheckkonto München 14 210.
 Adresas: „Mintis“, (13b) Memmingen, Schrankenplatz 6, Laiškas: Memmingen, Postfach 110

Redakcija nesunaudojusi rankraščių nesaugo. * Honoraras mokamas tik nuolatiniams bendradarbiams iš anksto susitarus * Pirmimai skelbimai, tik iš anksto už juos apmokėjus. * Skelbimai iki 10 petito eilučių RM. 20.— toliau už kiekvieną eilutę po RM. 1.50. * Redakcija, ir administracijos kalbamos valandos kasdien, išskyrus šventadienius, 9—12 val. ir 14—17 val. * Red. ir administracijos telef. Nr. 2677.

ZINIOS IS PIETU AFRIKOS

Viena lietuvių mums rašo iš Pretorijos, kad Lietuvių P. Afrikoje yra labai nedaug, dauguma jų neturtingi, dirba pas kitus. Tėra tik trys šeimos, turinčios savo ūmones.

Nors į P. Afriką atvykti turi turėti iš giminių ar pažįstamų garantiją, kad turės darbą 3 metams. Tokių garantijų lietuviai negali duoti, o jų prašyti iš vietos gyventojų nepažįstamiems sunkiai bėjmanoma. Juo labiau, kad dabartiniu metu P. Afrikoje pablogėjo sąlygos ir atsirado bedarbių.

P. Afrika pirmoje eilėje žada išleisti ama tininkus ir ūkininkus.

Kaip minėta, lietuvių ten mažai ir jie, išsisklaidę po platų kraštą, bagia užmiršti lietuvių kalbą; jų vaikai jau visai nebemoka lietuviškai. (LTB).

Seedorfo „skaistyklėje“ lietuviai nemiega

(Reportažas iš pareinamosios stovyklos)

nubrozdyta šlaunų oda. Laimė, kad entuziastai pasitenkina entuziazmu: valanda, kita ir jų entuziazmas atvėso.

O krepšininkus išprovokavo Seedorfo krepšininkai latviai, kurie tėsą pralaimėję tik lietuviškajam Sarūnui. Stipri, gera komanda, o pravažiuojantieji ir išvargę ir gal mažiau kalorijų sudėję į pilvą, todėl visiškai pelnytai birželio 22 d. seedorfiškė komanda laimėjo 30:25 prieš mišrią pravažiuojančiųjų lietuvių ir latvių komandą. Tas pirmasis susitikimas buvo malonus seedorfiškams, todėl jie panorėjo susitikti tik su lietuvišiais, bet pagaliau surinko komandą ir liepos 3 d. išėjo žaisti. Truputį nuostabu: lietuviai laimėjo (29:26), nors ir nedidele persvara. Latviai palaikė tai atsitiktinumu ir susitarė, kad liepos 4 d. bus naujos rungtynės. Nors ir gerokai latvių spaudžiami, lietuviai ir vėl laimėjo ta pačia (29:26) pasekme. Lietuvių komandą sudarė šie pravažiuojantieji krepšininkai: Narbutas (Eutin), Gladkauskas, (Neustadt), Bagdonas, Puzinas, Žitronavičius (visi trys iš Greveno).

Tuo susitikimu ir baigėsi sportininkų pasirodymai. Pravažiuojantieji išvažiavo Anglijon, o naujoms komandoms pasirinkti sukludė septyni miegantieji broliai, paleidę verksnių dūdeles ir privertę visus lindėti barakuose ir ieškoti dėžučių pakabinti palubėje, kad lietus pro kiaurus stogus nelytų ant galvos.

Salėje kartą buvo susidūrę trys Pabaltijo kraštų stalo teniso tūzai. Po karštos kovos latviui Liepinš teko pirmoji vieta, lietuviui Remeikiui antroji ir trečioji estui Ojari.

„Šakalių šokis“ buvo kaltininkas kelių kitos rūšies kultūrinių faktų. Vietinių lietuvių vadovybė čiupo pravažiuojantį neustadtį akt. VI. Dargį: duok ką nors Joninių programai, nes latviai pasirodė lygauti, estai taip pat ką nors duos, o VI. Dargio draugai ir jis pats „Tėvynės Garsų“ ansamblyje vieni dainavo, kiti šoko, taigi ir dabar galėtų gražiai pasirodyti. Sis su vyrais pakartojto kelias dainas, porą vyrų su tautinių šokių, šiaip taip surinko reikalingą pravažiuojančiųjų mergaičių skaičių tiems šokiams, kur reikalinga ir moterų, ir Joninių išvakarėse lietuviai, galima sakyti, nunešė laimėjimą. Buvo svečių anglių, ir tie niekaip negalėjo atsizdžiaugti „šakalių šokiu“, kaip jie vadina su lazdomis šokamąjį „Mikita“ ir „Oželį“.

O liepos 4 d., kai stovyklą tvarkąs anglų majoras Tobin turėjo aukštų svečių iš Anglijos ir ta proga ruošė didelį priėmimą, jis panorėjo, kad jo svečiai galėtų pagerėti žavinguoju „Šakalių šokiu“ ir kitokiais lietuviškais tautinio meno dalykais. Čia lietuvių šokio menas vėl buvo sutiktas su entuziazmu, o patys lietuviai su didele simpatija ir plačia ir vaisinga širdimi. Tam širdingam ryšiui susidaryti nemaža padėjo lietuvis J. Petronaitis, esąs Anglų Darbo Ministerijos tarnyboje: jis majoro Tobin svečius visą laiką informavo apie lietuvių meno dalykus.

Mielas tas pasirodymas lietuvių vardui, bet dalyviams — šokėjams — jis dar teikia ir tam tikrų rūpesčių: jie nebeatsigina naujų kvietimų, nors negali pasinaudoti jais, nes šokėjos atsokusios išvažiavo į Angliją, o naujų nebeverta pradėti mokyti: juk ir šokėjams greit Anglijoje bus paskirtos „statinėse“ vietos.

Tautodailės darbų parodėlis, kuri buvo suruošta pas mjr. Tobin liepos 4 d., kai šokėjai šoko „šakalių šokį“, skaistyklės gyventojai taip ir nematė. Rengėjai draugiškai rengė, skubėjo ir specialiu tikslu turėjo.

Kitą tautodailės darbų parodą, buvusią liepos mėn. 11—13 dienomis, aplankė daugelis Seedorfo skaistyklės gyventojų. Ekspонатų pagrindą sudarė Daunoro lėlių, siuvinėjimų ir medžio dirbinių rinkinys, per paskutiniuosius pora mėnesių žymiai dar papildytas. Papildytame rinkinyje kai kurių žiūrovų akį traukė Luebecko lietuvių dirbtuvėje gaminta rugiapitės pabaigtuvių scena — seni ūkininkai (čia visur veikėjai yra lėlės) išleina pasitikti ir su duona ir druska priimti iš lauko grįžtančiųjų ir rugių vainiką nesančių būrio piovėjų ir risėjų.

Keliolika eksponatų medžio raizinių — yra davę iš Austrijos ir Angliją pravažiuojantieji. J. Vainausko mokiniai. Iš ligi šiol Vokietijoje matytų lietuviškų medžio raizinių šie darbai savotiškai išsiskiria. Viskas daryta kaltu ir piūkleliu. Mokinių darbams trūksta techniško igudimo, gal ir paprasčiausių kitų darbo priemonių, bet tuos darbus bežiūrint man kilo kažkokių aliuzijų į Kazio Šimonio piešinius, į Balio Sruogos poeziją. Tai kažkas nauja ir liaudiška.

Parodoje buvo dar keletas eksponatų kitų saviininkų (ypač gražūs du rankšluosčiai).

Ne vienas lietuvis, apžiūrėdamas gražius darbus, viešai galis, kad pats nieko neišgijo prieš išvažiuodamas, o moterys mėgina popieriuje nusibraizyti kai kuriuos siuvinėjimų raštus: gal kada nors pravers, gal laisvalaikiu bus galima išsiuvinėti.

Baigėsi ir paroda. Vėl apsiniauė dangus. Kas toliau? Sėdime ir laukiame. Palangėse auga jauni šermukšniai, ir kai mes atvažiavome, žalios jų uogų kekės niekuo nesiskyrė nuo žalių lapų, o mums čia besėdint jų spalva rudėnojo, rudo. Ar jau iš tikro ruduo? Tik liepos mėnesio vidury!

Sėdime vėl ir laukiame, kol važiuosime tolyn į kitas skaistyklas laukti, kol vėl pasuksime atgal džiaugtis savo vėlyvaisiais šermukšniais. K. Barėnas.